

DOI 10.18372/2786-5495.1.17346

УДК 378.018.43:159.98(045)

Тягур Любомира

доктор філософії з психології,

доцент кафедри педагогіки та психології професійної освіти,

Національний авіаційний університет,

м. Київ, Україна

lyubomira107@gmail.com

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФОРМ ТА МЕТОДІВ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРЕНІНГУ»**

***Анотація.** Розглядається поняття дистанційного навчання, дистанційної освіти та форми, методи дистанційного навчання при вивченні дисципліни «Основи психологічного тренінгу», а саме: онлайн-лекція візуалізація (вебінар), проблемна онлайн-лекція, онлайн-лекція-прес-конференція, групова дискусія, мозковий штурм, психодрама, робота в міні-групах, метод проєктних завдань, відео-лекція, гейміфікація (опитування за допомогою програми Kahoot та Mentimeter), моделювання онлайн-тренінгу.*

***Ключові слова:** дистанційна освіта, онлайн-системи, онлайн-тренінг*

***Annotation.** The concepts of distance learning, distance education and forms, methods of distance learning during the study of the discipline «Basics of psychological training», namely: online lecture-visualization (webinar), problem-based online lecture, online lecture-press-conference, group discussion, brainstorming, psychodrama, work in mini-groups, method of project tasks, video lecture, gamification (surveys using Kahoot and Mentimeter), simulation of online training are considered.*

***Key words:** distance education, online systems, online training*

Війна в Україні призвела до необхідності створення безпечних умов освітнього процесу для всіх її учасників, одним із засобів їх створення є навчання із застосуванням дистанційних форм викладання. Немає сумнівів, що реальне спілкування викладача з студентами в аудиторії має значно більше переваг ніж онлайн-заняття, особливо під час вивчення дисциплін практичного спрямування, сутністю яких є спілкування між людьми. Але для забезпечення фізичного та психічного здоров'я учасників навчального процесу під час війни доцільнішими є онлайн-заняття, а здобуття навичок проведення онлайн-тренінгів буде корисним для майбутніх практичних психологів.

Метою статті є надання характеристики методам та формам дистанційного навчання під час вивчення дисципліни «Основи психологічного тренінгу».

Теоретичні, методологічні та практичні аспекти дистанційної освіти та читання лекцій розглянуто в працях таких учених, як О.В. Брюховецька [1], Н.І. Бурмас, Л.А. Бойко [2], О.В.Єгорова [3], М. Сімонсон, Г.А. Берг [4], Р. Капур [5], Г.Ю. Юсупова та Ф.Е. Мухамадієва [6]

Радхіка Капур вважає, що дистанційна освіта – це освіта, яка включає методи викладання-навчання, в яких учні та викладачі розділені часом і простором [5].

Порівнюючи дистанційне навчання з дистанційною освітою, електронним навчанням та онлайн-навчанням, Майкл Сімонсон та Гарі А. Берг наділяють це поняття таким змістом форми навчання, в якій основні елементи включають фізичне розділення викладачів і студентів під час навчання та використання різних технологій для полегшення спілкування студент-викладач і студент-студент [4].

Українські дослідники Н. Бурмас та Н. Бойко обґрунтовують поняття дистанційне навчання як інтерактивну взаємодію між викладачем і студентами та інтерактивним джерелом інформаційного ресурсу (web-сторінки), яка відображає всі компоненти навчального процесу, що здійснюється в умовах реалізації засобів інформаційно-комп'ютерних технологій (комп'ютерна

візуалізація навчальної інформації, інформаційно-пошукової діяльності, автоматизація процесів інформаційно-методичного забезпечення) [2].

Г.Ю. Юсупова та Ф.Е. Мухамадієва досліджуючи дистанційну освіту, наводять основні п'ять умов її функціонування: 1) існування викладача та студента і, як мінімум, наявність угоди між ними; 2) просторове розмежування студентів між собою; 3) просторове розмежування студентів та навчального закладу; 4) двонаправлена взаємодія студента та викладача; 5) підбір спеціально розроблених матеріалів для дистанційного навчання [6].

Вони також класифікують навчальну інформацію за способом її отримання: синхронні системи навчання (он-лайн системи, в режимі реального часу), асинхронні системи (оф-лайн системи) та змішані систем [6]. Синхронні системи включають одночасну участь студентів та викладачів у процесі навчання. Асинхронні системи не вимагають одночасної участі студентів та викладача, студент сам обирає час і планування заняття. Змішані системи використовують елементи обох систем.

Під час вивчення дисципліни «Основи психологічного тренінгу» використовуються онлайн-системи з реальним та фіксованим часом, оскільки, на нашу думку, вони сприяють інтенсивній комунікації між викладачем і студентом; вирішенню питань, що виникають під час відпрацювання різних вправ та завдань онлайн-тренінгу; наявності зворотного зв'язку; позитивній емоційній забарвленості занять; психологічному розвантаженню студентів.

У дисертації для отримання наукового ступеня доктора філософії з психології було розглянуто форми дистанційного навчання [7].

Виокремлюються наступні форми дистанційного навчання під час вивчення дисципліни «Основи психологічного тренінгу»:

1) онлайн-лекція візуалізація (вебінар) – використовується як для доповнення словесного матеріалу, так і для самостійної подачі змістовної інформації. Розгорнуті, вільні коментарі до заздалегідь підготовлених слайдів відео-презентацій, які не лише доповнюють словесну інформацію, а й самі виступають носіями змістовної інформації. У онлайн-лекції-візуалізації

важливим є темп та ритм подачі матеріалу, стиль спілкування, голос та майстерність лектора, а також інформаційне наповнення слайдів презентації. У самій презентації слід матеріал зображати у вигляді схем, малюнків для кращого запам'ятовування студентами інформації;

2) проблемна-онлайн-лекція – після перегляду короткометражних фільмів або мультфільмів лектор створює проблемну ситуацію, що спонукає учасників до пошуків можливих способів її розв'язання, які крок за кроком ведуть до реалізації мети. В умовах проблемної ситуації є суперечності, які потрібно знайти. Використання цього типу лекцій допомагає формувати професійну мотивацію та згуртовувати майбутніх фахівців для розв'язання завдань;

3) онлайн-лекція-прес-конференція – слухачі в онлайн-чаті формулюють запитання, а лектор на них дає відповіді у формі зв'язаного тексту;

4) групова дискусія – спільне обговорення питань, що дозволяють прояснити думки, позиції й установки учасників групи в процесі безпосереднього спілкування;

5) мозковий штурм як один із видів групової дискусії, коли чітко регламентувався порядок проведення дискусії згідно поданої теми для обговорення;

6) психодрама як метод аналізу переживань минулих подій, нездійснення планів, ідей, прагнень, щодо реалізації особистісних та професійних досягнень, через страх бути висміяним або покараним; підготовку до майбутніх ситуацій реалізації власного потенціалу, що пов'язані з можливим ризиком; мимовільних проявів психологічних станів «тут і зараз»;

7) робота в міні-групах як спільна діяльність для досягнення загальних цілей у формі розподілу учасників за сесійними залами ZOOM для вирішення завдань кожної окремої групи. Учасники попередньо розподіляються по сесійним залам під час планування конференції. Для візуалізації роботи в міні-групах з наступною презентацією завдання в загальній групі ZOOM можна використовувати: онлайн дошку Google Jamboard для швидкої і наочної фіксації результатів обговорення або онлайн дошку Miro, за допомогою якої

студенти мають змогу колективно створювати ментальні карти та діаграми, різноманітні нотатки та документи, а також виконувати завдання олівцями на папері з наступним фотографуванням його і прикріпленням до неї;

8) метод проєктних завдань як метод діяльнісного підходу для розв'язання завдань самостійної роботи та наступної їх презентації онлайн у групі;

9) заздалегідь записана відео-лекція як покрокова інструкція до виконання практичних завдань дає змогу студентам повертатися до попередніх етапів, для кращого розуміння навчального матеріалу, формування і закріплення відповідних навичок;

10) гейміфікація — це включення віртуальної діяльності, схожої на гру, у результаті якої студенти більше залучаються до теми, збільшується ймовірність збереження знань, мінімізуються психічні бар'єри для вивчення нових знань. Цікавою формою гейміфікації є опитування за допомогою програми Kahoot з використанням двох типів запитань: вікторина, тобто питання з «множинним вибором», коли учаснику надається кілька варіантів відповідей і він обирає один або кілька правильних, та «вірно-невірно», коли пропонується два взаємовиключних варіанти відповіді. Тестування проводиться «способом самостійного навчання з обмеженням часу», протягом якого тестування є відкритим, питання та варіанти відповідей з'являються на екрані комп'ютерів чи смартфонів учасників. Для використання під час онлайн-опитування відкритих запитань, оцінки за шкалою, ранжування відповідей у межах 100% можна використовувати програму Mentimeter. Результати відображаються в різних форматах: у вигляді прямокутних блоків; хмари слів; слів, що розташовуються один над одним та ін. Цю програму також можна використовувати для голосування.

11) моделювання онлайн-тренінгу - використовується на практичних заняттях з метою апробації студентами навичок створення та відпрацювання структурних компонентів тренінгу чи окремих його вправ.

Для надання та перевірки *індивідуальних завдань* самостійної роботи можна використовувати онлайн-платформи типу Google-клас, а для розбору та

аналізу виконаних завдань – електронна пошта, індивідуальний чат або відео-зв'язок.

Висновки. Отже, дистанційне навчання відкриває для нас широкий спектр форм та методів навчання, є динамічним і цікавим для сприйняття матеріалу та формування різносторонніх навичок для професійного вдосконалення майбутніх фахівців.

У наступних наших публікаціях ми зосередимось на самомотивації, психологічному супроводі та створенні умов для психологічного комфорту всіх учасників навчального процесу під час дистанційного навчання.

Список використаних джерел

1. Брюховецька О.В. Інноваційний формат університетської лекції в сучасному освітньому процесі. *Післядипломна освіта в Україні*, 2012. № 2(21). С. 50-61.
2. Burmas N.I., Voyko L. A. Система дистанційної форми навчання на кафедрі загальної хімії. *Медицина освіта*, 2019. № (2) С. 15–18.
<https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2019.2.10338> URL:
https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/med_osvita/article/view/10338
3. Єгорова, О. В. Особливості читання лекцій онлайн. *Освітня аналітика України*, 2021. № (2). С. 13.
4. Simonson, M. and Berg, . Gary A. (2016). Distance learning. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/distance-learning>
5. Kapur, Radhika. (2019). Distance Education. URL:
https://www.researchgate.net/publication/335991388_Distance_Education
6. Yusupova G. Yu., Mukhamadieva F. E. Methods and models of distance learning. *Journal NX*, 2020. № 6(06). С. 81-87.
7. Тягур Л.М. (2021). Психологічна безпека освітнього середовища як чинник самоактуалізації викладачів педагогічного коледжу (Дис. доктор філософії. Психологія.) Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти», Київ. 250 с.